

Серопян Лілія Василівна, слухач навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного та міжнародного права Національної академії внутрішніх справ *Редькін В. В.*

МЕХАНІЗМ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ОСОБАМ, ЯКІ ПОТЕРПІЛИ ВІД ЗЛОЧИНІВ, У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Розвиток механізму підтримки осіб, які стали жертвами злочинів, в європейських та інших країнах залежить від двох складових – політики кримінального права, яка визначається державою, та обраних відповідності до неї інструментів для її реалізації. На сьогодні система компенсації для осіб, потерпілих від злочинів, не є формальним правом на отримання певних фінансових виплат. У багатьох державах механізм відшкодування перетворено у комплексну систему допомоги для людей, що зазнали шкоди у результаті кримінального правопорушення. Він включає елементи підтримки правоохоронних та інших державних органів, органів місцевого самоврядування; емоційну підтримку, психологічну допомогу і т. ін.

Система компенсації шкоди особам, які стали жертвами злочину, почала розвиватися у Великій Британії із 1960 року, а вже у квітні 1996 року була розроблена повна нормативна база. Положення щодо загального правового регулювання цього питання були відображені у Законі про кримінальне судочинство 1988 року. Окремі питання правового регулювання було закріплено в Акті про компенсацію шкоди, завданої злочинами, 1995 року. Процесуальним документом, який регламентує питання застосування вищезазначених нормативно-правових актів, є Схема компенсації шкоди, завданої злочинами (далі – Схема компенсації). Вісім компенсаційних схем застосовувалися у Шотландії, Англії та Уельсі починаючи з 1964 року. Остання вступила в силу у 2012 році.

За Схемою компенсації 2012 року [1] держава гарантує відшкодування збитків особам, які постраждали від злочинів, якщо у результаті цього злочину була нанесена шкода їх здоров'ю. Слід зазначити, що відповідно до цього нормативного акту сума компенсації залежить від тяжкості ушкодження, якого

зазнав потерпілий, а не від тяжкості самого злочину. Якщо ушкодження потерпілого підпадають під критерії компенсації, передбачені Схемою компенсації, то він може подати заяву про відшкодування шкоди у розмірі, що дорівнює завданним збиткам, і виражається у грошовому еквіваленті від однієї до 250 тисяч фунтів стерлінгів.

Особами, що стали жертвами злочинів на території Великої Британії, можуть бути громадяни Об'єднаного Королівства, які мають або мали юридичний зв'язок із Об'єднаним Королівством, а також особи, які є жертвами злочинів пов'язаних з торгівлею людьми, особи, яким був наданий тимчасовий або гуманітарний захист, або статус осіб, які шукають притулку. Усі вищеперелічені особи можуть подати заяву про компенсацію. Компенсація виплачується потерпілим, які є: безпосередніми жертвами насильства; особами, що прийняли обґрунтований ризик для запобігання злочину; отримали психологічну травму, коли стали свідками злочину; є родичами померлого у результаті злочину; особи, які були матеріально або фізично залежними від померлого; родичі особи, яка померла від тілесних ушкоджень, завданих їй у результаті злочину.

Відділ компенсації шкоди особам, які стали жертвами злочину (далі – Відділ компенсації) – це орган, створений у 1990 році з метою управління компенсаційними схемами [2]. Він має право відхиляти заяви у ряді випадків, пов'язаних із поведінкою самого потерпілого (наприклад, якщо жертва має судимість); якщо потерпілий не співпрацює з поліцією або співпрацює неналежним чином, а саме: не надає інформацію або іншим чином перешкоджає розслідуванню злочину. Якщо неповнолітній особі було завдано збитків у той час, як вона була неповнолітньою, але орган поліції не було про це повідомлено, вважається, що заява була подана у встановлений законом дворічний термін, і її не може бути відхилено. Відділ компенсації виконує дві дії, аби переконатися, що компенсація виплачується, в якому розмірі і кому: 1) він просить підтвердження від самого заявника 2) самостійно збирає докази і робить власні висновки.

У деяких випадках Відділ компенсації може зажадати повернення присудженого відшкодування від потерпілого, якщо: а) потерпілий не бажав співпрацювати з правоохоронними

органами, що призвело до неможливості притягнення злочинця до відповідальності за скоєний злочин; б) потерпілий навмисне надає представникам Відділу компенсації неправдиву інформацію, що стосується фактів, які мають важливе значення для справи; в) потерпілий отримав компенсацію за шкоду з інших джерел.

Існує декілька форм компенсації залежно від виду шкоди, за яку призначено відшкодування: 1) за завдані збитки; 2) за втрату доходу; 3) виплати, пов'язані зі спеціальними витратами; 4) за втрату родича; 5) виплати дитині потерпілого; 6) за втрату утримувача; 7) виплати, пов'язані з похованням.

Беручи до уваги, що система підтримки потерпілих від злочину функціонує на основі взаємодії між різними органами влади (поліцією, службою захисту свідків, прокуратурою, службою у справах неповнолітніх, судами графств і т.д.), мають бути встановлені рамки співробітництва між цими органами. Цю проблему вирішує Процесуальний кодекс для осіб, потерпілих від злочинів, розроблений і затверджений на основі положень Акту про осіб, потерпілих від насильства в сім'ї та злочинів, 2004 року. Процесуальний кодекс містить список органів, відповідальних за забезпечення мінімального переліку послуг, які надаються жертвам злочинів, в Англії та Уельсі, а також на деяких інших територіях Великобританії. Цей нормативно-правовий акт також описує процедуру подання та розгляду скарг.

При створенні системи підтримки осіб, які потерпіли від злочинів, слід брати до уваги той факт, що вона не лише інтегрована у систему правосуддя, але сягає далеко за її межі та охоплює такі сфери як: соціальне забезпечення, медична допомога та інші заходи підтримки. Будь-які зміни узаконодавчих актах, якщо вони не будуть приведені у відповідність до цієї системи, можуть призвести до її слабкості або недосконалості. Наприклад, якщо певна група осіб, потерпілих від злочинів, виключається із системи юридичної допомоги, то ця група осіб не зможе також брати участь в інших офіційних процедурах й отримувати державну підтримку, якої вона потребує і яка їй належить. Можна зробити висновок, що система підтримки осіб, які потерпіли від злочинів у Великій Британії, є складним механізмом, де кожен компонент – правове регулювання, юридична допомога, захист, неурядовий сектор і т. д. – має велике значення.

Список використаних джерел

1. Criminal Injuries Compensation Scheme, 2012. – Режим доступу: <http://www.justice.gov.uk/victims-and-witnesses/cica>.
2. Criminal Injuries Compensation Authority: Account 1998-99, March 29, 2000. – Режим доступу: <http://www.officialdocuments.gov.uk/document/hc9900/hc03/0357/0357.pdf>.

Сірий Юрій Миколайович, кандидат наук з державного управління, завідувач Миколаївського регіонального відділення навчально-наукового інституту № 4 Національної академії внутрішніх справ;
Костюченко Віталій Іванович, кандидат технічних наук, декан Миколаївського факультету морського та річкового транспорту Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного

ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОРСЬКОМУ ТА РІЧКОВОМУ СУДНАХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ДАЛЕКОМУ ПЛАВАННІ

Правова реформа, що проводиться наразі в Україні, повинна зазначити якісні зміни у функціонуванні органів державної влади. Особливої ваги набирає необхідність удосконалення змісту і структури процесуальної діяльності суб'єктів, які покликані забезпечити виконання завдань кримінального провадження, визначених статтею 2 Кримінального процесуального кодексу України.

Домінуючим положенням кримінального провадження є те, що воно здійснюється з додержанням принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визначаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Принцип верховенства права застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.